

KASTEEL ZOEKBOEK

TE WAPEN! TREK
EEN MALIENKOLDER
AAN EN GRIJP JE
VERGROOTGLAS. DUW
HET UIT EN VERKEN
ER DIT BOEK MEE...

OP JE REIS DOOR DIT BOEK VERKEN JE ECHTE PLAATSEN IN DE MIDDELEEUWEN, ONTDEK JE HOE KASTEELBEWONERS — VAN GEVANGENEN TOT KONINGEN — LEEFDEN EN LEER JE TOT IN DE KLEINSTE DETAILS BIJ OVER DE SLEUTELMOMENTEN VAN DE MIDDELEEUWEN.

ONTMOET HENDRIK III, DE KONING DIE HET GROOTSTE KASTEEL WILDE HEBBEN, KIJK TOE HOE DORPELINGEN TERECHTSTAAN VOOR DE RECHTBANK, EN ONTDEK HOE DE DROOM VAN JEANNE D'ARC HAAR NAAR HET STRIJDVELD VOERDE.

ZO GEBRUIK JE DIT BOEK

Draai de bladzijden om en ga op in de actie die voor je neus plaatsvindt. Elke keer als je een tafereel opnieuw bekijkt, zul je iets nieuws zien! Lees de tekst en ontdek wat er gebeurt. Welke ridder is van zijn paard gevallen? Kun je de soldaat vinden die een dutje doet tijdens de wacht? Zie je de vuurspuwer die een heleboel vlammen uitspuwt?

Neem dan je vergrootglas erbij en kijk of je de 10 dingen kunt zien die op elke pagina worden beschreven. Kijk aandachtig naar de drukke tafereelen en flapjes. Je zult zoveel schatten vinden in al die wonderbaarlijke tekeningen, die tot in de kleinste details worden beschreven!

Daarna ga je naar pagina 40 om je geheugen te testen. Herinner je je nog waar je elk onderdeel zag? Nee? Geen zorgen, we zullen je er niet voor laten neerschieten door de boogschutters... Nu toch nog niet! Neem je vergrootglas er weer bij en begin opnieuw aan je grote zoektocht. Deze keer zul je vast en zeker nog veel meer ontdekken. Leer ten slotte alles over een heleboel geweldige ridders op pagina 38 en ga naar pagina 44, waar je de tijdlijn kunt bestuderen.

Waar wacht je nog op? Ontdek de geheimen van de middeleeuwen voor de snelle ridders je voor zijn!

INHOUD

DE EERSTE KASTELEN
6—7

STENEN KASTELEN
8—9

HET FEODALE SYSTEEM
10—11

DE KASTEELHEER
12—13

DE STEDELINGEN
14—15

HET LEVEN IN HET KASTEEL
16—17

VOEDING EN FEESTMAALTIJDEN
18—19

AMUSEMENT
20—21

HET KASTEELPLEIN
22—23

GODSDIENST
24—25

MAGIE EN GENEESKUNDE
26—27

EEN RIDDERLEVEN
28—29

EEN GEREGELDE SLAG
30—31

IN DE GEVANGENIS
32—33

JEANNE D'ARC
34—35

BELEGERING!
36—37

GALERIE VAN BEKENDE RIDDERS
38—39

ZOEK EN VIND
40—41

ANTWOORDEN
42—43

TIJDLIJN - BUSKRUIT, VUURWAPENS EN
HET EINDE VAN HET KASTEEL
44

WOORDENLIJST
45

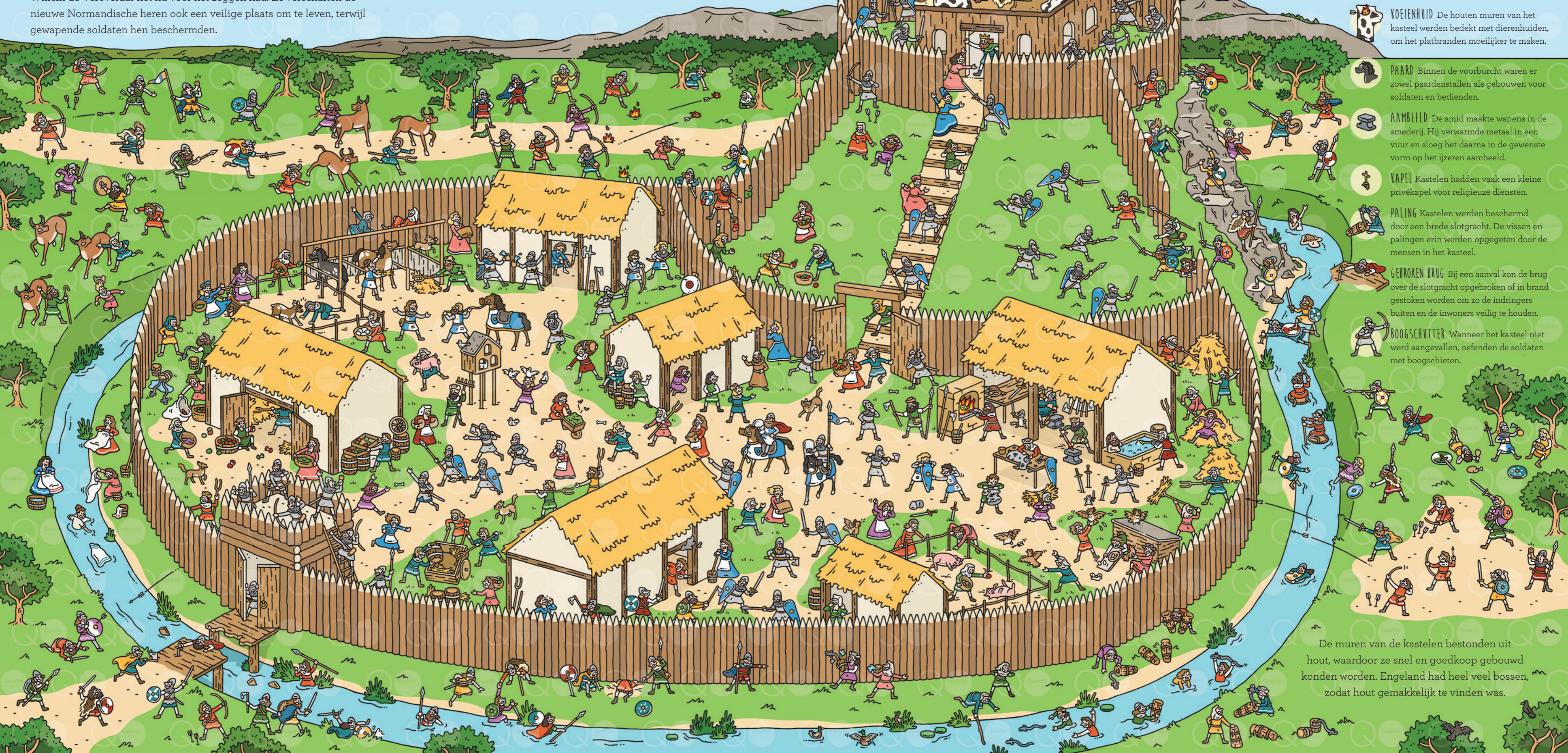

DE EERSTE KASTELEN

De eerste Engelse kastelen werden bijna duizend jaar geleden gebouwd door Franse indringers: de Normandiërs. Het was hun heerser, Willem de Veroveraar, die na de overwinning op de Engelsen in 1066, de opdracht gaf om honderden kastelen te bouwen.

De kastelen werden gebouwd om aan de lokale bevolking te tonen dat Willem de Veroveraar het nu voor het zeggen had. Ze verschaften de nieuwe Normandische heren ook een veilige plaats om te leven, terwijl gewapende soldaten hen beschermden.

Veel kastelen werden gebouwd op heuvels of kliffen, waardoor ze gemakkelijker te verdedigen waren. In vlakke gebieden legden de Normandiërs kunstmatige heuvels aan, zogenaamde mottes. Elke motte werd omgeven door een soort binnenplein, de voorburch. Tegenwoordig worden die vestingen 'mottekastelen' genoemd.

HOUTEN PAAL De toren in het midden van het kasteel (de 'donjon') werd beschermd door een stevig hekwerk, of 'palissade', dat gemaakt was van houten palen.

GLADDE HELLING De steile zijanten van de motte waren erg moeilijk te beklimmen.

RIJKE FAMILIE De Normandische heer en zijn familie woonden in de donjon. Dat was het stevigste deel van het kasteel.

KOEIENHUID De houten muren van het kasteel werden bedekt met dierenhuiden, om het platbranden moeilijker te maken.

PAARD Binnen de voorburch waren er zowel paardenstallen als gebouwen voor soldaten en bedienden.

AAMBEELD De smid maakte wapens in de smederij. Hij verwarmde metaal in een vuur en sloeg het daarna in de gewenste vorm op het ijzeren aanbeeld.

KAPEL Kastelen hadden vaak een kleine privékapel voor religieuze diensten.

PALING Kastelen werden beschermd door een brede slotgracht. De vissen en palingen erin werden opgegeten door de mensen in het kasteel.

GEBROKEN BRUG Bij een aanval kon de brug over de slotgracht opgebroken of in brand gestoken worden om zo de indringers buiten en de inwoners veilig te houden.

BOOGSCHUTTER Wanneer het kasteel niet werd aangevallen, oefenden de soldaten met boogschieten.

De muren van de kastelen bestonden uit hout, waardoor ze snel en goedkoop gebouwd konden worden. Engeland had heel veel bossen, zodat hout gemakkelijk te vinden was.

ZOEK DEZE DINGEN

TREKKAR Bouwstenen kwamen aan op rivieraken en moesten met de hand naar het kasteel worden verslept.

BALANCEREN De nieuwe kasteelmuren waren meer dan 800 meter lang en ongeveer 4 meter dik.

STEENHOUWER Ervaren steenhouwers veranderden reusachtige stukken ruwe steen in bouwstenen.

TIMMERMAN Timmermannen gebruikten eik uit de omliggende bossen om grote, stevige deuren te maken. Bovendien verstevigden ze die extra met smeedijzeren scharnieren.

MOORDGAT Als een kasteel belegerd werd, konden de verdedigende soldaten de aanvallers beschieten vanuit moordgaten in de voorste toegangspoort.

SLAPEN TIJDENS HET WERK De wacht houden om aanvallers op te sporen kon een saai werkje zijn. Het perfecte moment voor een dutje!

SCHIEGTAT Boogschutters schoten op de vijand door spleten die 'schietgaten' genoemd worden.

RIDDER IN DE ORDE VAN DE KOUSENBAND Geïnspireerd door de legende van koning Arthur en de ridders van de ronde tafel, creëerde Eduard III een nieuwe ridderorde die gevestigd was in het kasteel van Windsor.

VERSTOPPERTJE SPELEN Kantelen (gaten in de muur) zorgden ervoor dat de verdedigers hun aanvallers konden zien, maar zelf konden bewegen zonder gezien te worden.

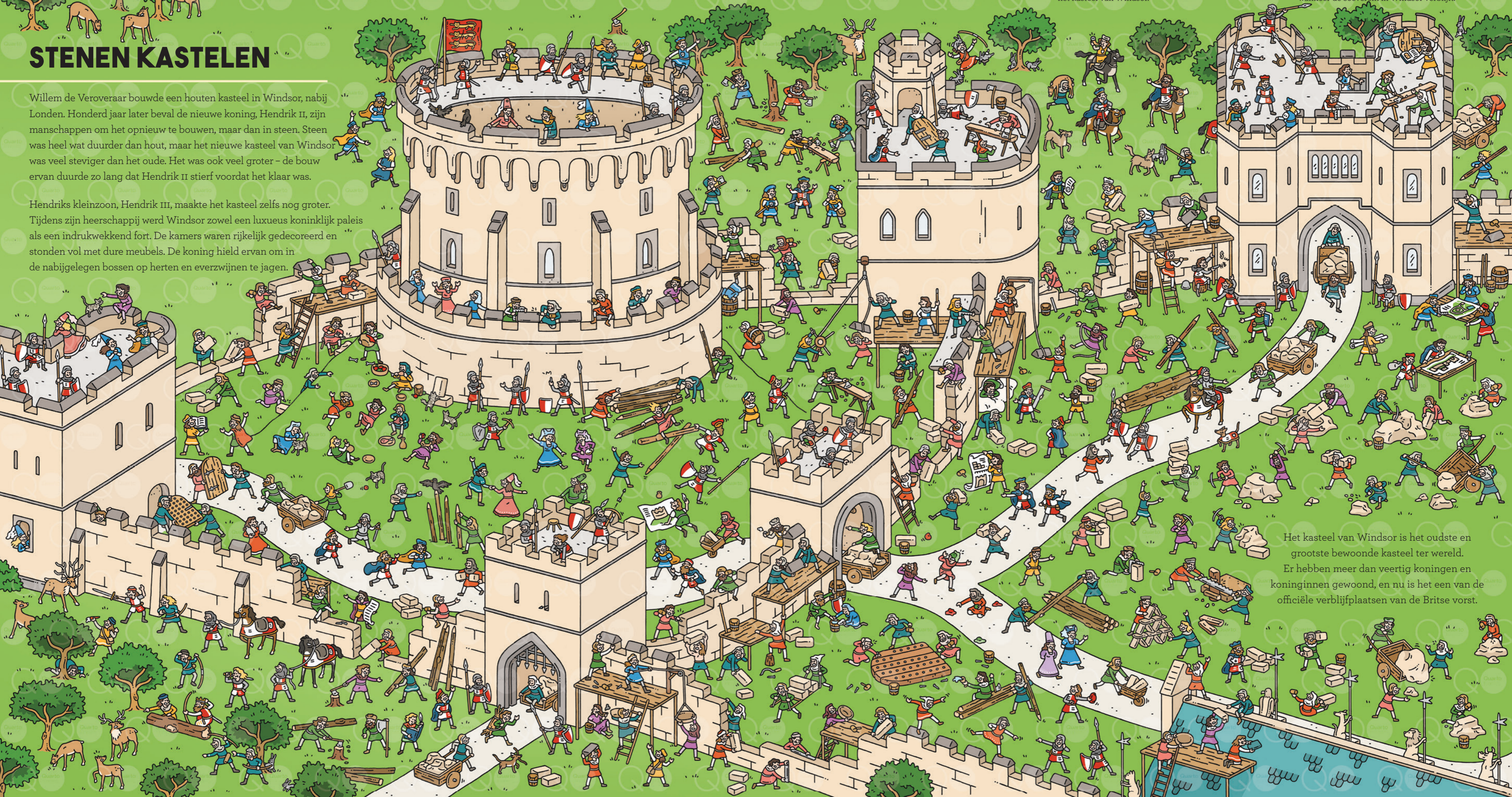

KONINKLIJK VAADEL VAN ENGLAND De koninklijke vlag (vaandel) wappert bovenaan de Ronde Toren wanneer de soeverein in Windsor verblijft.

STENEN KASTELEN

Willem de Veroveraar bouwde een houten kasteel in Windsor, nabij Londen. Honderd jaar later beval de nieuwe koning, Hendrik II, zijn manschappen om het opnieuw te bouwen, maar dan in steen. Steen was heel wat duurder dan hout, maar het nieuwe kasteel van Windsor was veel steviger dan het oude. Het was ook veel groter – de bouw ervan duurde zo lang dat Hendrik II stierf voordat het klaar was.

Hendriks kleinzoon, Hendrik III, maakte het kasteel zelfs nog groter. Tijdens zijn heerschappij werd Windsor zowel een luxueus koninklijk paleis als een indrukwekkend fort. De kamers waren rijkelijk gedecoreerd en stonden vol met dure meubels. De koning hield ervan om in de nabijgelegen bossen op herten en everzwijnen te jagen.

Het kasteel van Windsor is het oudste en grootste bewoonde kasteel ter wereld. Er hebben meer dan veertig koningen en koninginnen gewoond, en nu is het een van de officiële verblijfplaatsen van de Britse vorst.

ZOEK DEZE 10 DINGEN

MINSTREEL Wanneer de koning reisde, werd hij vergezeld door ridders, bedienden, soldaten te voet en muzikanten ('minstrelen'). Die groep van mensen werd zijn 'gevolg' genoemd.

JUWELEN Het geld van de koning, zijn kledij en zelfs de kroonjuwelen werden vervoerd in houten wagens.

BETAALDAG Boeren werden vaak betaald met voedsel en brandhout in plaats van met geld.

HARD AAN HET WERK De meeste jobs moesten met de hand gebeuren, waardoor mensen de hele dag werkten: van zonsopgang tot zonsondergang.

PLOEG Paarden en ossen waren zo duur dat er in één dorp soms maar één of twee gedeeld werden onder alle dorpingen.

MEEL Alleen een edelman kon een windmolen bezitten. Daardoor moesten mensen betalen om hun graan tot meel te laten malen. Als ze onvoldoende geld hadden, gaven ze de edelman wat van hun meel als betaling.

HUWELIJK Boeren moesten de baron zelfs betalen als ze wilden trouwen! Die betaling werd een 'merchet' genoemd.

PRIESTER Boeren moesten elk jaar een tiende van al hun geld of bezittingen (een 'tiend') afstaan aan de kerk.

SCHAPEN Een familie woonde samen in slechts één kamer... en die moesten ze ook delen met hun dieren!

ROOK Haardvuren dienden om op te koken en als verwarming, maar alleen rijke mensen konden zich een schoorsteen veroorloven. Daardoor was het donker en rokerig in de meeste huizen.

HET FEODALE SYSTEEM

Het leven in het middeleeuwse Engeland werd geregeerd volgens het feodale systeem. Dat betekende dat de koning *alles* bezat. De koning gaf toestemming aan baronnen (edellieden) om op zijn land kastelen te bouwen en er te wonen, zolang ze maar trouw aan hem waren. In ruil steunden de baronnen de koning tijdens oorlogen en vochten ze aan zijn zijde in veldslagen. Ze betaalden ook ridders om te paard te vechten. Gewone mensen werden als minder belangrijk beschouwd dan baronnen en ridders. Zij moesten in dezelfde oorlogen vechten, maar dan te voet.

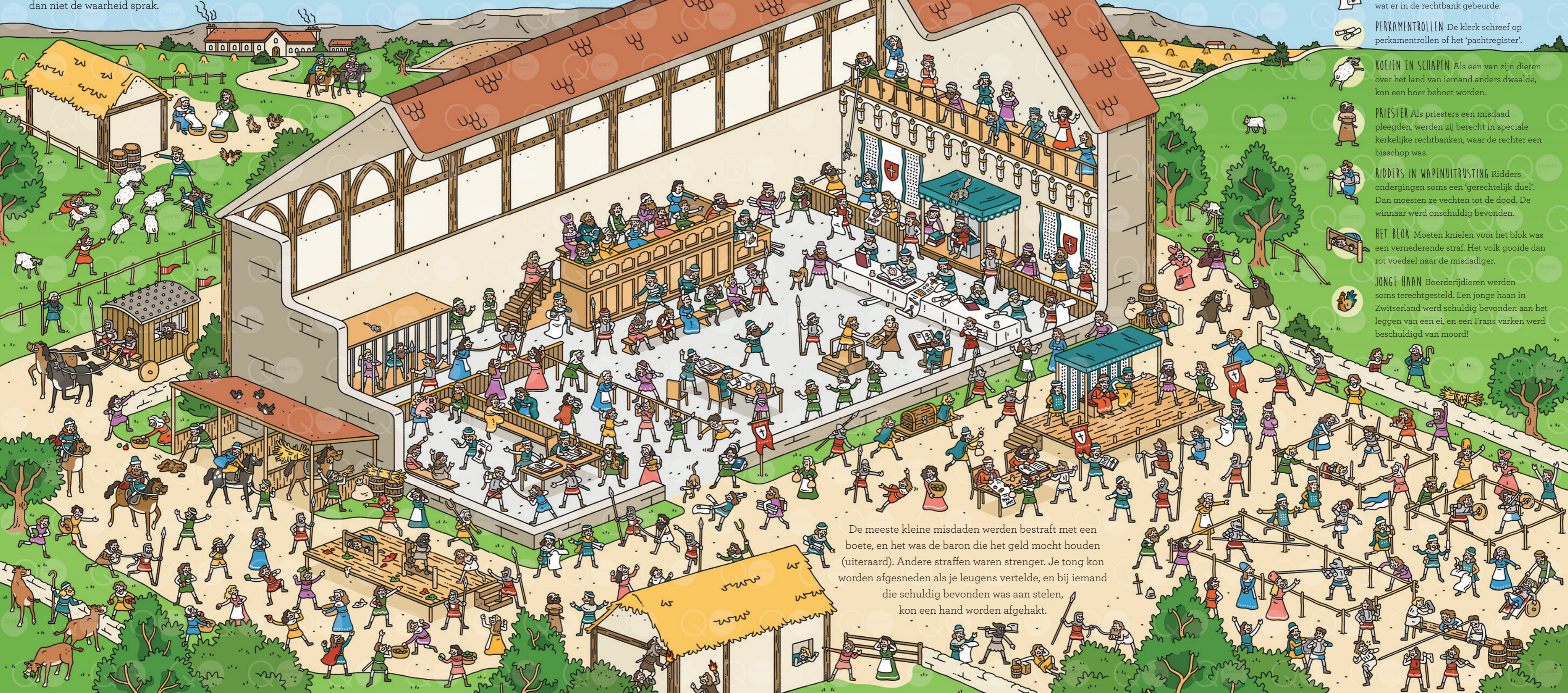
De meeste gewone mensen die op het platteland leefden, werkten op het land van de baron. Zij werden boeren of 'horigen' genoemd en hadden erg weinig geld en niet veel rechten. Slechts enkele gelukkigen, de 'vrijen', mochten door het land trekken en werken waar ze maar wilden.

DE KASTEELHEER

De kasteelheer was een baron die verantwoordelijk was voor het handhaven van de wet op het platteland rondom zijn kasteel. Je kon de doodstraf krijgen voor moord, stropen (het illegaal doden van dieren voor voedsel), of voor het opzettelijk in brand steken van een gebouw. Die ernstige misdrijven werden berecht in de koninklijke rechtbank.

Voor minder ernstige misdrijven had de baron zijn eigen rechtbank, waar een dienaar, de 'baljuw', als rechter optrad. In de rechtbank moest de beschuldigde de rentmeester ervan overtuigen dat hij of zij onschuldig was. Soms moest een jury, die bestond uit een groep van twaalf vrijen, mee beslissen of iemand al dan niet de waarheid sprak.

De meeste kleine misdaden werden bestraft met een boete, en het was de baron die het geld mocht houden (uiteraard). Andere straffen waren strenger. Je tong kon worden afgesneden als je leugens vertelde, en bij iemand die schuldig bevonden was aan stelen, kon een hand worden afgehakt.

ZOEK DEZE 10 DINGEN

BIJBEL Mensen die terechtstonden plaatsten één hand op de Bijbel en zwoeren een eed (of belofte) van onschuld.

EEN GROEP VRIENDEN De beschuldigde mocht 'eethelpers' meebrengen naar de rechtbank. Dat waren vrienden of buren die aan de rechter verklaarden dat ze geloofden dat de beschuldigde onschuldig was.

GOEDGEKLEDE RECHTER De baljuw was een dienaar van de heer, maar hij kon zelf ook redelijk rijk en machtig zijn.

KLERK Een lagere beampte die de 'dorsklerk' werd genoemd, moest noteren wat er in de rechtbank gebeurde.

PERKAMENTROLLEN De klerk schreef op perkamentrollen of het 'pachtregister'.

KOEIEN EN SCHAPEN Als een van zijn dieren over het land van iemand anders dwaalde, kon een boer beboet worden.

PRIESTER Als priesters een misdaad pleegden, werden zij berecht in speciale kerkelijke rechtbanken, waar de rechter een bisschop was.

RIDDERS IN WAPENVUSTRING Ridders ondergingen soms een 'gerechtelijk duel'. Dan moesten ze vechten tot de dood. De winnaar werd onschuldig bevonden.

HET BLOK Moeten knielen voor het blok was een vernederende straf. Het volk gooide dan rot voedsel naar de misdadiger.

JONGE HAAN Boerderijieren werden soms terechtgesteld. Een jonge haan in Zwitserland werd schuldig bevonden aan het leggen van een ei, en een Frans varken werd beschuldigd van moord!